

T.C.
TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ
KAMU DENETÇİLİĞİ KURUMU
(OMBUDSMANLIK)

SAYI : 2026/17414-S.26.23679
BAŞVURU NO : 2026/7690
KARAR TARİHİ : 01/09/2026

TAVSİYE KARARI

BAŞVURAN : [REDACTED], TCKN: [REDACTED]
Adres: [REDACTED]
[REDACTED]
BAŞVURUYA KONU İDARE : NECMETTİN ERBAKAN ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜ
BAŞVURUNUN KONUSU : Kitap satın alma zorunluluğunun kaldırılması ve notlandırma bileşeni olarak kullanılmaması talebi hakkındadır.
BAŞVURU TARİHİ : 23/03/2026

I. BAŞVURANIN İDDİA VE TALEPLERİ

1. Kurumumuza yapılan başvuruda başvuran; Necmettin Erbakan Üniversitesi Yabancı Diller Yüksekokulunun hazırlık programında kullanılan ders kitabının zorunlu şekilde satın alınması gerektiğini, kitabı satın almayan öğrencilerin ödev, quiz ve ölçme-değerlendirme süreçlerinde eksik puan üzerinden değerlendirileceğini, puanlama sisteminin ödevlere bağlı olmasından dolayı ve ödevleri ise yalnızca kitap alan öğrencilerin online olarak yapabilmesi aksi takdirde ödevleri kitap alamayan öğrencilerin yapamaması ve 15 puan alamayarak değerlendirmenin 100 puan üzerinden değil 85 puan üzerinden değerlendirileceğini belirterek, söz konusu uygulamanın sonlandırılmasını talep etmektedir.

II. İDARENİN BAŞVURUYA İLİŞKİN AÇIKLAMALARI

2. Kurumumuzun bilgi ve belge talep yazısına istinaden Necmettin Erbakan Üniversitesi Rektörlüğü Öğrenci İşleri Daire Başkanlığı tarafından gönderilen 10.03.2026 tarih ve E-[REDACTED]-[REDACTED]-[REDACTED] sayılı cevabi yazı ve eklerinde özetle;

Üniversitede hangi kitapların tercih edileceğine Materyal Komisyonunca karar verildiğini, kitap seçiminde öğrencilerin dil öğrenimine maksimum fayda sağlayacak fiyat olarak da en uygun olanı seçme konusunda titizlikle çalışma yürütüldüğünü, seçilen kitapların çevrim içi (online) ödev bölümleri de bulunmakta olup, bu ödevlerden alınacak puanların %70'i tamamlanma oranına, %30'u ise doğruluk oranına dayalı olarak hesaplandığını, yayınevi, öğrenciler için kolaylık sağlamak amacıyla kitapları birinci ve ikinci dönem paketi şeklinde düzenlediğini; ödemelerde kredi kartına taksit imkânı sunulduğunu, yayınevi ile her yıl yapılan görüşmelerde temel beklentilerin; öğretmenlere yönelik hizmet içi eğitimlerin düzenlenmesi, şehir dışındaki etkinliklere yılda iki veya üç kez öğretmenlerin ücretsiz katılımının sağlanması, akreditasyon sürecine destek olunması ve ihtiyaç sahibi öğrencilere ücretsiz kitap temin edilmesi olduğunu, nitekim

Bu belge, güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

eğitim-öğretim dönemi başından itibaren öğrencilerine düzenli duyurular yapıldığını; ortalama 25 ihtiyaç sahibi öğrenciye ücretsiz kitap gönderimi sağlandığını, bu dönem için de duyuruların sık aralıklarla devam etmekte olup, Müdürlüğe başvuran ve gerçekten kitap temin etme imkânı bulunmayan hiçbir öğrencinin geri çevrilmediği,

açıklamalarına yer verilmiştir.

III. İLGİLİ MEVZUAT

3. Türkiye Cumhuriyeti Anayasası'nın;

3.1. Başlangıç bölümünün altıncı fıkrasında;

"Her Türk vatandaşının bu Anayasadaki temel hak ve hürriyetlerden eşitlik ve sosyal adalet gereklerince yararlanarak milli kültür, medeniyet ve hukuk düzeni içinde onurlu bir hayat sürdürme ve maddi ve manevi varlığını bu yönde geliştirme hak ve yetkisine doğuştan sahip olduğu;"

3.2. "Kanun önünde eşitlik" başlıklı 10'uncu maddesinin dördüncü fıkrasında;

"Devlet organları ve idare makamları bütün işlemlerinde (...) kanun önünde eşitlik ilkesine uygun olarak hareket etmek zorundadırlar."

3.3. "Eğitim ve öğretim hakkı ve ödevi" başlıklı 42'nci maddesinin birinci fıkrasında;

"Kimse, eğitim ve öğrenim hakkından yoksun bırakılamaz."

3.4. "Dilekçe, bilgi edinme ve kamu denetçisine başvurma hakkı" başlıklı 74'üncü maddesinin dördüncü ve beşinci fıkrasında;

"Herkes, bilgi edinme ve kamu denetçisine başvurma hakkına sahiptir."

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına bağlı olarak kurulan Kamu Denetçiliği Kurumu idarenin işleyişiyle ilgili şikâyetleri inceler."

3.5. "Yükseköğretim kurumları" başlıklı 130'uncu maddesinin birinci fıkrasında;

"Çağdaş eğitim-öğretim esaslarına dayanan bir düzen içinde milletin ve ülkenin ihtiyaçlarına uygun insan gücü yetiştirmek amacı ile; ortaöğretime dayalı çeşitli düzeylerde eğitim-öğretim, bilimsel araştırma, yayın ve danışmanlık yapmak, ülkeye ve insanlığa hizmet etmek üzere çeşitli birimlerden oluşan kamu tüzelkişiliğine ve bilimsel özerkliğe sahip üniversiteler Devlet tarafından kanunla kurulur."

4. Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin Ek 1 No'lu Protokolü'nün "Eğitim hakkı" başlıklı 2'nci maddesinde;

"Hiç kimse eğitim hakkından yoksun bırakılamaz. ..."

5. Birleşmiş Milletler Ekonomik, Sosyal ve Kültürel Haklar Uluslararası Sözleşmesi'nin 13'üncü maddesinin ikinci fıkrasının c bendinde;

"Bu Sözleşmeye Taraf Devletler bu hakkı tam olarak gerçekleştirmek amacıyla;

...

c- Yüksek öğrenimin, her uygun yolla ve özellikle ücretsiz eğitimin giderek yaygınlaştırılmasıyla herkese becerisine göre eşit olarak açılmasını;

...

Bu belge, güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

kabul eder.”,

6. 6328 sayılı Kamu Denetçiliği Kurumu Kanunu’nun “*Kurumun görevi*” başlıklı 5’inci maddesinin birinci fıkrasında;

“Kurum, idarenin işleyişiyle ilgili şikâyet üzerine, idarenin her türlü eylem ve işlemleri ile tutum ve davranışlarını; insan haklarına dayalı adalet anlayışı içinde, hukuka ve hakkaniyete uygunluk yönlerinden incelemek, araştırmak ve idareye önerilerde bulunmakla görevlidir.”,

7. 2547 sayılı Yükseköğretim Kanunu’nun;

7.1. “*Ana ilkeler*” başlıklı 5’inci maddesinin e bendinde;

“Yükseköğretim, aşağıdaki “Ana ilkeler” doğrultusunda planlanır, programlanır ve düzenlenir:

...

e) Yükseköğretimde imkân ve fırsat eşitliğini sağlayacak önlemler alınır.”,

7.2. “*Yükseköğretim Kurulunun görevleri*” başlıklı 7’nci maddesinde;

“Yükseköğretim Kurulunun görevleri;

...

ı) Yükseköğretim kurumlarında ve bu kurumlara girişte imkân ve fırsat eşitliği sağlayacak önlemleri almak, ... ”,

8. Necmettin Erbakan Üniversitesi Ön Lisans Ve Lisans Eğitim-Öğretim Ve Sınav Yönetmeliği’nin “*Yabancı dil destekli eğitim*” başlıklı 21’inci maddesi; “*(1) Senatoca belirlenen şartlara uygun olmak kaydıyla, ilgili kurulun önerisi ve Senatonun onayı ile hazırlık sınıfı olan bölümlerde yabancı dil destekli eğitim yaptırılabilir. Bu eğitimin şartları Senatoca belirlenir.*”

9. Necmettin Erbakan Üniversitesi Yabancı Diller Yüksekokulu Yabancı Dil Öğretimi Ve Yabancı Dil İle Öğretim Yönergesi’nin “*Sınavlar ve Sınav Uygulamalarına İlişkin Esaslar*” başlıklı;

9.1. 10’uncu maddesi; “*(1) Yabancı dil hazırlık sınıfında, öğrencilerin başarısını değerlendirmek üzere final sınavı, yeterlik sınavı, ara sınavlar, öğrencilere tarihi önceden bildirilmemiş anlık sınavlar (pop quiz), öğretim elemanı değerlendirme notu, online ödevler, online sınavlar ve/veya projeler vb. çeşitli ölçme araçları kullanılır. (2) Yabancı dil hazırlık öğretimi ile ilgili sınavlar şunlardır: a) (Değişik:SK-06/08/2025-2025/15-10) Yeterlik sınavı; güz yarıyılı başında akademik takviminde önceden belirtilen tarihte yapılır. Yeterlik sınavında başarı notu yüz (100) üzerinden en az yetmiştir (70). Güz yarıyılı başındaki bu sınav seviye tespit sınavı olarak da kullanılabilir veya ayrı bir seviye tespit sınavı yapılabilir. Devam zorunluluğunu yerine getirmediğinden başarısız olan öğrenciler yeterlik sınavına girebilirler. Bu sınava; 1) Üniversitenin zorunlu hazırlık sınıfı bulunan programlarına yeni kayıt yaptıran, 2) Hazırlık sınıfının ilk yılı veya tekrar yılı sonunda başarısız olan veya devamsızlıktan kalan, 3) Hazırlık sınıfı süresinde kayıt donduran, 4) Hazırlık sınıfında devam şartını sağlamış ancak başarılı olamadan kendi programına devam eden, 5) Yurt dışında veya yurt içinde yabancı dil hazırlık sınıfı olmayan başka bir yükseköğretim kurumundan Üniversitenin zorunlu yabancı dil hazırlık sınıfı olan programlara yatay geçiş yapmak isteyen öğrenciler girebilir. b) Bir öğretim yılında hangi sınav türünden kaç sayıda sınavı yapılacağı ve sınavların esasları her öğretim yılı başında YADAM Yönetim Kurulu tarafından belirlenerek öğrencilere ilan edilir. c) Final sınavı, öğretim yılı sonunda yılda bir kez yapılır. Öğrencinin, bahar yarıyılı sonunda yapılan bu*

Bu belge, güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

sınava girme hakkını elde edebilmesi için 14'üncü maddede belirtilen devam zorunluluğunu yerine getirmesi gerekir. Öğrenci, YÖK'ün eşdeğerlik tablosundaki ulusal ve uluslararası sınavlardaki gerekli başarıyı sağladığında Hazırlık Yabancı Dil Öğretiminde başarılı sayılır. d) Mazeret sınavı, sadece ara sınavlar olmak üzere, mazeretleri Yüksekokul Yönetim Kurulunca kabul edilen öğrencilere yapılır. ”

9.2. 11'inci maddesi; “(1) Zorunlu hazırlık sınıfı olan programlara kayıtlı olup bir yıl hazırlık sınıfı sonunda her ne sebeple olursa olsun başarısız olan öğrenciler, ikinci yıl hazırlık sınıfına devam etmek zorundadırlar. (2) Zorunlu hazırlık sınıfını iki yıl içinde başarı ile tamamlayamayan öğrencilerin programla ilişkisi kesilir. (3) Öğretim dili tamamen Türkçe olan programlara kayıt yaptıran öğrenciler, isteğe bağlı hazırlık yabancı dil öğrenimi görebilirler. Bu öğrenciler hazırlık sınıfında başarısız olmaları durumunda kazandıkları programa başlarlar. Hazırlık yabancı dil öğrenimine devam etmiş ancak başarısız olmuş öğrenciler isteğe bağlı hazırlık öğrenimine ikinci yıl devam edemezler. Mezuniyetlerine kadar yapılan tüm yeterlik sınavlarına girebilirler. Bu durumdaki öğrencilerin akademik takvimde belirtilen yeterlik sınav tarihinden beş iş günü öncesine kadar YADAM'a dilekçe ile başvurmaları gerekir. (4) (Değişik:SK-06/08/2025-2025/15-10) Hazırlık sınıfında öğrenci başarı, final sınavı ve yıl içi her türlü sınav, ödev ve proje notlarıyla öğretim elemanlarının notlarının önceden belirlenerek öğrencilere ilan edilmiş ağırlıklarına göre hesaplanarak belirlenir. Öğrencinin başarısının tespitinde; yıl içinde yapılan ara sınavlar, tarihi önceden öğrenciye bildirilmemiş sınavlar (pop quiz) ve öğrencinin derse devamı, katılımı, ödev ve proje hazırlamadaki gayreti ve başarı düzeyi gibi sınıf içi değerlendirmeyi içeren öğretim elemanı notları ve final sınavı notu esas alınır. Final sınavının %40'ı ile yıl içi başarı notunun hesaplanmasında sayılan notların %60'ının toplamı en az 70 olan öğrenciler başarılı kabul edilir. (5) Yıl içi başarı tespiti için yapılan değerlendirme sonuçları Yüksekokul Yönetim Kurulu tarafından karara bağlanır ve öğrenci bilgi sistemine girilir.”

hükümlerine yer verilmiştir.

IV. KAMU DENETÇİSİ ÖZCAN YILDIZ'IN KAMU BAŞDENETÇİSİNE ÖNERİSİ

10. Başvuranın iddiaları, idarenin konu ile ilgili açıklamaları, ilgili mevzuat ve tüm dosya kapsamı birlikte değerlendirilerek hazırlanan “Tavsiye Kararı Önerisi” Kamu Başdenetçisine sunulmuştur.

V. DEĞERLENDİRME VE GEREKÇE

A. Hukuka, Hakkaniyete ve İnsan Haklarına Uygunluk Yönünden Değerlendirme

11. Başvuru; notlandırmaya 15 puan tesirli ders materyaline fiyatından kaynaklı erişim güçlüğü ve ders materyali alımının zorunlu tutulmasının ve ders notu değerlendirmesinde dikkate alınmasının eğitim hakkına etkisine ilişkindir.

12. İdare tarafından sunulan bilgi ve belgelerden; Materyal Komisyonunca seçilen kitapların çevrim içi (online) ödev bölümlerinin bulunmakta olduğu, bu ödevlerden alınacak puanların %70'i tamamlanma oranına, %30'u ise doğruluk oranına dayalı olarak hesaplanarak puanlamaya etkili olduğu açıklamaları görülmüştür.

13. Ders materyallerine erişim, eğitim hakkı kapsamında değerlendirildiğinden (Anayasa Mahkemesi, Fikret Uçar Başvurusu, Başvuru Numarası:2019/3929, Karar Tarihi:26.03.2025.) uyuşmazlığın çözümü için talebin eğitim hakkı bakımından incelenmesi gerekmektedir.

14. Anayasa'nın 42'nci maddesinin birinci fıkrasında; kimsenin eğitim ve öğrenim hakkından yoksun bırakılamayacağı ve öğrenim hakkının kapsamının kanunla belirleneceği düzenlenmiştir. Benzer şekilde,

Bu belge, güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin Ek 1 No'lu Protokol'ünün 2'nci maddesinde hiç kimsenin eğitim hakkından yoksun bırakılamayacağı hüküm altına almıştır.

15. AİHM eğitimin toplum için taşıdığı öneme karşın, birçok temel hak ve özgürlükte olduğu gibi eğitim hakkının da mutlak ve sınırsız bir hak olmadığını, niteliği gereği devlet tarafından düzenleme yapılmasını gerektirdiğinden bazı kısıtlamalara tabi tutulmasının da doğal olduğunu, eğitim kurumlarını düzenleyen kuralların, toplumun ihtiyaç ve kaynakları ile eğitimin farklı düzeylerine has özelliklerine göre, zaman ve mekân içinde değişiklik gösterebileceğini, bu nedenle, devletlerin bu konuda yapacakları düzenleme ve uygulamalarda belli bir takdir marjına sahip olduklarını, devletin bu takdir alanının, eğitim kurumunun seviyesinin yükseldikçe arttığını (*AİHM, Ponomaryovi/Bulgaristan, 5335/05, 21.06.2011*), ancak, hiçbir kısıtlamanın söz konusu hakkı, esasına hanel getirecek ve etkililiğini ortadan kaldıracak ölçüde engellememesi gerektiğini, söz konusu kısıtlamaların ilgililerce öngörülebilir olması ve AİHS 1 No'lu Protokol'ün 2'nci maddesi uyarınca meşru bir amaç izlemesi gerektiğini (*AİHM, Leyla Şahin /Türkiye, 44774/98, 10.11.2005*) belirtmektedir.

16. Diğer taraftan, Anayasa'nın 10'uncu maddesinde düzenlenen eşitlik ilkesi Anayasa'da güvence altına alınan hak ve özgürlüklerden yararlanılırken nesnel ve haklı bir neden olmaksızın aynı veya benzer durumda bulunan kişilere farklı muamelede bulunulmasını yasaklamakta olup ayrıcalıklı kişi ve toplulukların oluşmasını engellemektedir.

17. Bireylerin toplumsal, ekonomik, kültürel gibi sebeplerle aynı hak ve olanaklardan eşit şekilde faydalanmadığı durumlar ise fırsat eşitsizliği olarak ifade edilmektedir. Diğer bir ifadeyle, mevcut kaynaklara erişimde kişinin doğuştan gelen özellikleri ya da içinde bulunduğu çevrenin koşulları sebebiyle dezavantajlı konuma düşmesi fırsat eşitsizliğine vücut verir. (*John Rawls, A Theory of Justice, Cambridge, MA: Harvard University Press, 1971, s.53.*) Eğitim ise fırsat eşitsizliğinin en belirginleştiği alanlardan birini oluşturmaktadır.

18. Devletin olumlu katkısının zorunlu olduğu sosyal haklardan biri olan eğitim hakkı, anayasal güvencelere sahip kılındığından devletin bu hakkın amaçlarına uygun birtakım aksiyonlarda bulunmasını zorunlu kılmaktadır. Eğitim hakkının mevzuatta yer alması bu hakkın öngörülen şekilde kullanımı için yeterli olmadığından hakkın kullanımını garanti edecek diğer koşulların sağlanması da gerekmektedir. Ki bu da, eğitimde fırsat eşitliğinin sağlanması ve eğitime erişim noktasında adil bir sistemin oluşmasıyla mümkündür. (*Bülent Algan, Müberra Algan, "Eğitim Hakkı ve Özgürlüğü Bağlamında Eğitim Hizmetlerinin Ruhsat Usulü ile Özel Kişilere Gördürülmesi", Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, Cilt:17, Sayı:3, 147-194, 2013, s.147.*) Zira, Anayasa'nın 42'nci maddesinin devlete yüklediği pozitif edimlerden birini eğitimde fırsat eşitliğini bir nebze sağlamak ve kendi başına eğitim hakkından yeterli düzeyde faydalanması olanaklı olmayan öğrencilerin eğitime erişimini kolaylaştırmak için maddi olanaklardan yoksun başarılı öğrencilerin burslar ve başka yollarla desteklenmesi oluşturmaktadır. (*Bülent Algan, Müberra Algan, s.163.*)

19. 2547 sayılı Yükseköğretim Kanunu'nda öğrencilerin belirli bir kitabı satın almaya zorunlu tutulmasına ilişkin açık bir hüküm bulunmama ile birlikte elbette yükseköğretim kurumları eğitim politikaları uyarınca öğrencilerine belli bazı kitapları tavsiye edebilir. Ancak, bu kitapların alınmasının zorunlu kılınması gibi bir uygulama kabul edilemez. Zira, her öğrencinin kitaba erişebilme olanağı aynı olmamakla beraber bu durum erişim imkanı bulunmayan öğrencinin eğitim hakkının engellenmesi veya etkilenmesi sonucu doğuracaktır. Unutulmamalıdır ki, 2547 sayılı Kanun'da yer alan yükseköğretim ana ilkelerinden biri yükseköğretimde imkân ve fırsat eşitliğini sağlayacak önlemler alınmasıdır.

Bu belge, güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

20. Uyuşmazlık konusu olaya gelince; idarenin bilimsel özerkliği ve eğitim politikalarını belirleme serbestisi dikkate alındığında eğitim sürecinde bazı kitapları kullanmasının olağan olduğu, ancak söz konusu çevrimiçi uygulamaların öğrencinin başarısında tek başına belirleyici nitelik taşımasa da notlandırmaya olan etkisinin göz ardı edilemeyeceği, uyuşmazlık konusu ders materyallerinin bu kitapları alabilen ve alamayan öğrenciler arasında değerlendirme/notlandırma farklılığına sebebiyet verdiği ve bu durumun fırsat eşitsizliğine neden olduğu, bu haliyle eğitim hakkının gerekli kaynaklara erişim sağlayabilme yönünün ihlal edildiği sonuç ve kanaatine varılmıştır. Bu itibarla; idarenin kitap satın alma zorunluluğu aramaksızın söz konusu ders materyallerinde yer alan uygulamaları notlandırma bileşenlerinden biri olarak değerlendirmemesi yerinde olacaktır.

21. Tüm bu anlatılanlar ışığında; söz konusu ders materyallerinde yer alan uygulamaları notlandırma bileşenlerinden biri olarak değerlendirmesi işleminin hukuka ve hakkaniyete uygun olmadığı sonuç ve kanaatine varılmıştır.

B. İyi Yönetim İlkeleri Yönünden Değerlendirme

22. İyi yönetim ilkelerine 28.03.2013 tarih ve 28601 mükerrer sayılı Resmi Gazete’de yayımlanan Kamu Denetçiliği Kurumu Kanununun Uygulanmasına İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik’in 6’ncı maddesinde yer verilmiş olup idareden istenilen bilgi ve belgeler süresi içinde ve gerekçeli olarak Kurumumuza gönderilmiştir.

VI. HAK ARAMA ÖZGÜRLÜĞÜNE İLİŞKİN AÇIKLAMA

23. 6328 sayılı Kanun’un 21’inci maddesinin ikinci fıkrası uyarınca, bu Tavsiye Kararının idareye tebliğ tarihinden itibaren 30 gün içinde idare tarafından herhangi bir eylem ya da işlem tesis edilmezse dava açma süresinden (varsa) arta kalan süre işlemeye devam edecek olup görevli ve yetkili mahkemelerde yargı yolu açıktır.

VII. KARAR

Yukarıda açıklanan gerekçelerle; **BAŞVURUNUN KABULÜNE,**

İdarenin kitap satın alma zorunluluğu aramaksızın söz konusu ders materyallerinde yer alan uygulamaları notlandırma bileşenlerinden biri olarak değerlendirmemesi hususunda **NECMETTİN ERBAKAN ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜNE TAVSİYEDE BULUNULMASINA,**

6328 sayılı Kanun’un 20’nci maddesinin üçüncü fıkrası uyarınca, İdare tarafından bu karar üzerine tesis edilecek işlemin otuz gün içinde Kurumumuza bildirilmesinin zorunlu olduğuna,

Kararın **BAŞVURANA** ve **NECMETTİN ERBAKAN ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜNE** tebliğine,

Türkiye Cumhuriyeti Kamu Başdenetçisince karar verildi.

Mehmet AKARCA
Kamu Başdenetçisi

Bu belge, güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.